Wydano z dubletów
Bibl. Publ. m. st. W-wy

DZIENNIK URZĘDOWY

Ministerstwa Aprowizacji i Handlu

Warszawa, dnia 15 stycznia 1947 r.

Nr 1

Biblioteka Jagiellońska
1002297009

Treść:

Poz. 1

Obwieszczenie Ministra Aprowizacji i Handlu

z dnia 3 stycznia 1947 r.

o jednolitym tekście instrukcji Ministra Aprowizacji i Handlu z dnia 22 maja 1946 r. w sprawie uprawnień do otrzymywania kart zaopatrzenia I, II i III kategorii oraz kart rodzinnych kategorii IR i IIR.

Ogłaszam w załączeniu jednolity tekst instrukcji Ministra Aprowizacji i Handlu z dnia 22 maja 1946 r. w sprawie uprawnień do otrzymywania kart zaopatrzenia I, II i III kategorii oraz kart rodzinnych kategorii IR i IIR (Dz. Urz. Min. Apr. i H. Nr 8, poz. 48) w brzmieniu ustalonym następującymi zarządzeniami:

1) z dnia 15.VI. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Apr. i H. Nr 13 poz. 80)
2) „ 2.VII. „ „ („ „ „ „ „ „ 10 „ 53)
3) „ 7.VII. „ „ („ „ „ „ „ „ 11 „ 57)
4) „ 15.VII. „ „ („ „ „ „ „ „ 15 „ 100)
5) „ 19.VIII. „ „ („ „ „ „ „ „ 12 „ 78)
6) „ 10.IX. „ „ („ „ „ „ „ „ 13 „ 84)
7) „ 11.X. „ „ („ „ „ „ „ „ 15 „ 103)
8) „ 23.XII. „ „ („ „ „ „ „ „ 18/46 „ 116)
9) paragrafem 8 ust. 2 zarządzenia z dnia 27.XII. 1946 r. (Dz. Urz. Min. Apr. i H. Nr 17, poz. 115).

Do poszczególnych paragrafów instrukcji dołączone są wyciągi z najważniejszych okólników wyjaśniających.

Ogłoszony poniżej jednolity tekst instrukcji z dnia 22 maja 1946 r. obowiązuje od dnia 1 lutego 1947 r.

Minister Aprowizacji i Handlu
(—) **Dr J. Sztachelski**

Załącznik do obwieszczenia Ministra Aprowizacji i Handlu z dnia 3 stycznia 1947 r.

Instrukcja

Ministra Aprowizacji i Handlu

z dnia 22 maja 1946 r.

w sprawie uprawnień do otrzymywania kart zaopatrzenia I, II i III kategorii oraz kart rodzinnych kategorii IR i IIR. (Tekst jednolity, obowiązujący od 1 lutego 1947 r. z wyjaśnieniami).

Instrukcja składa się z następujących działów:

Dział I. O uprawnionych do otrzymywania kart I, II i III kat.

Dział II. O uprawnionych do otrzymywania kart IR i IIR kat.

Dział III. O osobach nie posiadających prawa do kart zaopatrzenia.

Dział IV. Przepisy ogólne.

Dział I.

O uprawnionych do otrzymywania kart I, II i III kat.

§ 1. Pracownicy państwowi i przedsiębiorstw państwowych.

Karty I kat. otrzymują:

A. Pracownicy cywilni administracji państwowej zatrudnieni we wszystkich urzędach państwowych z wyjątkiem Milicji Obywatelskiej i służby bezpieczeństwa.

B. Pracownicy wszelkich instytucji, zakładów i przedsiębiorstw będących własnością Państwa i przez Państwo prowadzonych z wyjątkiem Państwowej Centrali Handlowej i jej oddziałów.

C. Pracownicy państwowych zjednoczeń i pracownicy państwowych zakładów przemysłowych włączonych do zjednoczeń.

Do przedsiębiorstw, znajdujących się pod

Bibl. Jagiell.
1972 CW 316/4

Tymczasowym Zarządem Państwowym (Główny Urząd Likwidacyjny) stosuje się odpowiednio przepisy § 6 ust. II.

Przedsiębiorstwa, zakłady i instytucje będące własnością Państwa, lecz z jakichkolwiek tytułów zarządzane przez samorząd, spółdzielnie lub osoby prywatne, należy traktować jako przedsiębiorstwa samorządowe (§ 2), spółdzielcze (§ 6) względnie prywatne (§ 5).

Wyjaśnienia:

Robotnikom i pracownikom Zakładów Przemysłu Miejscowego, administrowanych przez Wojewódzkie Dyrekcje Przemysłu Miejscowego należy wydawać karty zaopatrzenia I kat. (Okólnik z dn. 3.VII. 1946 r. — IV-No-6971).

Lekarzom oraz akuszerkom ubezpieczalni społecznych przysługują karty zaopatrzenia I kat. wyłącznie w tych wypadkach, gdy łączy ich z ubezpieczalnią stosunek służbowy lub umowa pracy, t. zn. gdy lekarz lub akuszerka pracuje dla ubezpieczalni za stałym wynagrodzeniem miesięcznym. Nie przysługują natomiast karty zaopatrzenia lekarzom i akuszerkom, którzy obsługują chorych ubezpieczalni na specjalne polecenia ubezpieczalni, za każdorazowym wynagrodzeniem, choćby wysokość tego wynagrodzenia była z góry ustalona w umowie z ubezpieczalnią (Okólnik z dnia 28.XI.46 r. — IV-No-16460).

§ 2. Pracownicy samorządowi.

Karty I kat. otrzymują:

A. Pracownicy samorządu terytorialnego, t. zn. pracownicy zarządów miejskich i gminnych oraz sołtysi.
(Ze względu na to, że większość sołtysów bądź posiada gospodarstwa rolne o pow. użytkowej ponad 2 ha, bądź w innym charakterze pracuje na roli, należy pamiętać, że wypadki uprawnienia sołtysów do korzystania z kart zaopatrzenia będą rzadkie — patrz dział III lit. A, B).

B. Pracownicy powiatowych i wojewódzkich rad narodowych.

C. Pracownicy przedsiębiorstw komunalnych użyteczności publicznej (zakłady komunikacyjne, elektrownie, gazownie, wodociągi, kanalizacja, zawodowe straże pożarne, zakłady oczyszczania miast i t. p.).

D. Pracownicy instytucji samorządu terytorialnego, ustanowionych do pełnienia czynności w zakresie potrzeb społecznych, których zaspakajanie przez samorząd terytorialny przewidziane jest obowiązującymi przepisami, np. pracownicy ośrodków zdrowia, sierocińców, szkół miejskich, komunalnych kas oszczędności i t. p.

Do przedsiębiorstw samorządu terytorialnego utworzonych nie w wykonaniu ustawowych obowiązków samorządu, lecz dla celów zarobkowych, stosuje się odpowiednio przepisy § 6 ust. II.

Pracownikom władz, przedsiębiorstw, zakładów i instytucji samorządu gospodarczego karty zaopatrzenia nie przysługują.

§ 3. Ucząca się młodzież.

Karty I kat. otrzymują studenci szkół akademickich i uczniowie szkół zawodowych stopnia licealnego.

§ 4. Pracownicy organizacji politycznych, społecznych i zawodowych.

Karty I kat. otrzymują pobierający stałe uposażenie i ubezpieczeni pracownicy zatrudnieni w zalegalizowanych i zarejestrowanych zarządach partii politycznych, robotniczych i pracowniczych związków zawodowych, Związku Samopomocy Chłopskiej oraz organizacji i stowarzyszeń społecznych za wyjątkiem zrzeszeń kupców, rzemieślników, przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości oraz wolnych zawodów.

§ 5. Pracownicy przedsiębiorstw prywatnych.

Karty zaopatrzenia przysługują wyłącznie pracownikom prywatnych przedsiębiorstw budowlanych wg. następujących zasad:

I. Karty I kat. otrzymują pracownicy przedsiębiorstw budowlanych, które więcej niż 75% swych dochodów brutto osiągają z tytułu robót wykonywanych dla władz, przedsiębiorstw i instytucji państwowych, samorządowych lub o charakterze publiczno-prawnym.

II. Karty II kat. otrzymują pracownicy przedsiębiorstw budowlanych, które więcej niż 50% swych dochodów brutto osiągają z tytułu robót wskazanych wyżej w ust. I.

III. Karty III kat. otrzymują pracownicy przedsiębiorstw budowlanych, które więcej niż 25% swych dochodów brutto osiągają z tytułu robót wskazanych w ust. I.

Pracownikom przedsiębiorstw, o których mowa w niniejszym paragrafie, należy wydawać karty zaopatrzenia tylko o tyle, o ile warunki niezbędne dla otrzymania kart będą udowodnione zaświadczeniami władzy państwowej, wykonującej nadzór nad danym przedsiębiorstwem.

Wyjaśnienia:

Do wydawania zaświadczeń stwierdzających, jaki procent dochodu czerpie przedsiębiorstwo budowlane z tytułu robót wykonywanych dla władz, przedsiębiorstw i instytucji państwowych, samorządowych lub o charakterze publiczno-prawnym — powołane są Wojewódzkie Wydziały Odbudowy względnie Okręgowe Dyrekcje Odbudowy.

Wydziały Aprowizacji i Handlu winny się porozumieć z Wojewódzkimi Wydziałami Odbudowy względnie z Okręgowymi Dyrekcjami Odbudowy w sprawie ustalenia formy zaświadczeń i trybu postępowania przy ich wydawaniu. (Okólnik z dn. 29 lipca 1946 r. IV-No-7175).

W wypadkach gdy przedsiębiorstwo budowlane otrzymujące karty zaopatrzenia powierza część wykonywanych robót prywatnych subprzedsiębiorcom, — pracownikom zatrudnionym przez tych subprzedsiębiorców karty zaopatrzenia z tego tytułu nie przysługują.

Przez przedsiębiorstwa budowlane, upra-

wnione w pewnych wypadkach do otrzymywania kart zaopatrzenia rozumie się tylko przedsiębiorstwa budowlane w ścisłym znaczeniu oraz przedsiębiorstwa instalacyjne, wykonujące roboty na miejscu budowy. Nie mogą natomiast z tego przepisu korzystać przedsiębiorstwa produkujące materiały budowlane i instalacyjne oraz materiały pomocnicze do budowy, tudzież przedsiębiorstwa produkujące w swoich warsztatach stolarszczyznę budowlaną (Okólnik z dn. 28.XI. 46 r. IV-No-16460).

§ 6. Pracownicy spółdzielni.

I. Karty I kat. otrzymują — pracownicy Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego oraz pracownicy centrali, oddziałów i zakładów graficznych spółdzielni wydawniczych „Czytelnik", „Książka" i „Wiedza".

II. Pracownikom przedsiębiorstw wytwórczych, stanowiących własność lub będących pod zarządem „Społem" Związku Gospodarczego Spółdzielni R. P. przysługują karty zaopatrzenia wg. następujących zasad:

a) karty I kat., — jeśli dane przedsiębiorstwo więcej niż 75% swojej produkcji oddaje do dyspozycji Państwa po cenach sztywnych,

b) karty II kat., — jeśli dane przedsiębiorstwo więcej niż 50% swojej produkcji oddaje do dyspozycji Państwa po cenach sztywnych;

c) karty III kat., — jeśli dane przedsiębiorstwo więcej niż 25% swojej produkcji oddaje do dyspozycji Państwa po cenach sztywnych.

Przez ceny sztywne, o których mowa w ust. II niniejszego paragrafu rozumie się ceny obowiązujące w obrocie reglamentowanym.

Pracownikom przedsiębiorstw, o których mowa w ust. II niniejszego paragrafu, należy wydawać karty zaopatrzenia, o ile warunki niezbędne dla otrzymania kart będą udowodnione odpowiednimi zaświadczeniami, wystawionymi przez władze państwowe, wykonujące nadzór nad danymi przedsiębiorstwami.

Zaświadczenia, o których mowa, mogą być zastąpione protokólarnym stwierdzeniem stanu rzeczy przez delegowanego urzędnika resortu aprowizacji i handlu. Protokół winien być podpisany przez kierownika przedsiębiorstwa i urzędnika, przeprowadzającego badanie i musi zawierać wzmiankę o odpowiedzialności karnej w wypadku fałszywego zeznania.

W przedsiębiorstwach, w których stan faktyczny w zakresie ilości produkcji oddawanej do dyspozycji Państwa po cenach sztywnych ulega wahaniom, należy brać pod uwagę stan faktyczny z ostatniego okresu, objętego zamknięciem rachukowym (miesiąc, kwartał, względnie rok).

III. Pracownikom budowlanych spółdzielni pracy przysługują karty zaopatrzenia na warunkach wskazanych w § 5.

IV. Pracownikom spółdzielni, niewymienionych w niniejszym paragrafie karty zaopatrzenia nie przysługują.

Wyjaśnienia:

Przez sam fakt zatwierdzenia przez władze ceny nie nabierają jeszcze charakteru cen sztywnych.

W wielu wypadkach władze, aby zapobiec spekulacji oznaczają maksymalne ceny, jakie wolno pobierać w obrocie wolnorynkowym. Np., oprócz ceny sztywnej, po której chleb jest sprzedawany na kartki, władze zatwierdzają maksymalne ceny chleba w sprzedaży na wolnym rynku. Oczywiście, ta druga cena, mimo że zatwierdzona przez władze, nie jest ceną sztywną.

Aby cena mogła być uważana za sztywną, winna odpowiadać następującym warunkom:

1. Musi być zatwierdzona przez właściwą władzę zarządzeniem ogólnym;

2. Musi obowiązywać w obrocie reglamentowanym, t. zn., że jedynie osoby lub instytucje upoważnione przez właściwe władze mogą towar zakupywać po dawnej cenie i tylko w ilości przez władze oznaczonej.

3. Musi być niższa od ceny rynkowej, przyczym drobnych ulg bez istotnego znaczenia gospodarczego nie bierze się tu pod uwagę.

Niewątpliwie cenami sztywnymi są ceny produktów wydawanych ludności na karty zaopatrzenia. W innych wypadkach władze aprowizacyjne, decydując kwestię przyznania kart aprowizacyjnych pracownikom poszczególnych przedsiębiorstw spółdzielczych, winny samodzielnie ocenić, czy ceny pobierane przez dane przedsiębirstwa są rzeczywiście cenami sztywnymi.

Nie można przytym poprzestawać na samej nazwie, lecz należy ocenić rzeczywisty charakter gospodarczy danych cen.

Nawet gdy w zaświadczeniu władzy jest stwierdzone, że przedsiębiorstwo oddaje swoje towary lub usługi po cenach sztywnych, urząd wojewódzki winien żądać od danej władzy dodatkowych wyjaśnień, o ile zachodzą uzasadnione wątpliwości co do istotnego charakteru pobieranych cen.

Przedsiębiorstwa, w których stan faktyczny w zakresie ilości produkcji lub usług oddawanych do dyspozycji Państwa po cenach sztywnych ulega wahaniom, winny conajmniej raz na kwartał przedkładać wymagane zaświadczenia, Urząd Wojewódzki lub starostwo ma prawo w razie potrzeby zażądać nowego zaświadczenia w każdym czasie. (Okólnik z dn. 24. VII. 1946 r. L. IV-No-7173).

§ 7. Uprawnieni z tytułu opieki społecznej.

I. Karty I kat. otrzymują:

A. Byli więźniowie polityczni obozów koncentracyjnych na przeciąg 3 miesięcy od daty powrotu do kraju.

Na podstawie orzeczenia komisji lekarskiej i zaświadczenia Związku Byłych Więźniów Ideowo-Politycznych o niezdolności do pra-

cy, okres ten winien być przedłużony na czas określony w orzeczeniu.

Warunkiem otrzymania karty jest zaświadczenie wystawione przez Związek Byłych Więźniów Ideowo-Politycznych lub jego oddziały terenowe, stwierdzające przebywanie więźnia w obozie i datę powrotu jego do kraju.

B. Sieroty, które straciły oboje rodziców w walce o wyzwolenie Polski z pod najazdu hitlerowskiego, o ile uczęszczają do szkół powszechnych lub średnich, a nie korzystają z opieki Państwa w zakładach zamkniętych. Warunkiem otrzymania karty jest przedstawienie zaświadczenia zarządu miejskiego lub gminnego albo referatu opieki społecznej w starostwie.

C. Wdowy po zmarłych więźniach politycznych, po poległych w walce o wyzwolenie Polski z pod najazdu hitlerowskiego oraz po zmarłych powstańcach śląskich, o ile nie mają źródeł dochodu z przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych i o ile mają na utrzymaniu więcej niż dwoje dzieci do lat 16-tu.

Warunkiem otrzymania karty jest przedłożenie zaświadczenia Związku b. Więźniów Ideowo - Politycznych, Związku Uczestników Walk o Niepodległość Polski lub Związku Weteranów Powstań Śląskich.

Wyjaśnienie:

Sierotom i wdowom po wojskowych poległych w czasie ostatniej wojny należy wydawać karty zaopatrzenia I kat., o ile odpowiadają warunkom § 7, ust. I, p. B. względnie p. C, instrukcji z dnia 22.V.46 r. w sprawie uprawnień do kart zaopatrzenia.

Sierotom i wdowom po poległych wojskowych należy wydawać karty kat. IR, o ile nie odpowiadają wyżej powołanym przepisom instrukcji z dnia 22.V.46 r. a natomiast odpowiadają warunkom § 10, p. F. tejże instrukcji.

Fakt śmierci b. wojskowego winien być udowodniony zaświadczeniem Władz Wojskowych lub Czerwonego Krzyża.

Rodziny wojskowych zmarłych w obozach dla jeńców należy traktować narówni z rodzinami poległych. (Okólnik z 27.VIII. 1946 r. No-7450).

(Patrz również wyjaśnienia do § 10 p. F).

D. Inwalidzi wojenni i wojskowi, którzy utracili ponad 45% zdolności do pracy i nie mają innego źródła dochodu poza rentą inwalidzką.

Korzystający z kart zaopatrzenia z tytułu inwalidztwa, poza udowodnieniem inwalidztwa (dowód pobierania renty inwalidzkiej względnie przynależności do Związku Inwalidów) obowiązani są przedłożyć zaświadczenie urzędu skarbowego, że nie posiadają żadnych stałych dochodów oprócz renty inwalidzkiej.

Wyjaśnienie:

Zaświadczenie takie ważne jest 6 miesięcy, jednak petent winien co miesiąc składać przy odbiorze kart zaopatrzenia pisemne oświadczenie, że okoliczności stwierdzone w zaświadczeniu urzędu skarbowego nie uległy w międzyczasie zmianie.

W wypadkach budzących wątpliwości, urząd wydający karty żywnościowe ma prawo zażądać złożenia nowego zaświadczenia w każdym czasie przed upływem 6-ciu miesięcy.

Przy złożeniu oświadczenia niezgodnego ze stanem faktycznym mają zastosowanie przepisy karne o składaniu fałszywych zeznań. (Okólnik z dnia 22.VIII. 46 r. L. IV-No-7497),

(Patrz również wyjaśnienia do § 10 p. F).

E. Inwalidzi pracy, którzy, wskutek nieszczęśliwych wypadków związanych z pracą zawodową, utracili ponad 45% zdolności do pracy i nie mają innego źródła dochodu po za rentą inwalidzką (udokumentowanie jak w pkt. D.).

Wyjaśnienie:

Za inwalidów pracy należy uważać osoby, które na skutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy lub wskutek choroby zawodowej, stały się całkowicie lub częściowo niezdolne do pracy i z tego tytułu pobierają rentę wypadkową, na podstawie art. 136 Ustawy o Ubezpieczeniu Społecznym.

Inwalidzi pracy otrzymują karty I i II kat., zależnie od stopnia utraty zdolności do pracy.

Natomiast osoby, które w myśl art. 153—154 wyż. powołanej Ustawy, otrzymują pieniężne świadczenia emerytalne (rentę starczą), nie są w rozumieniu instrukcji Ministra Aprowizacji i Handlu z dnia 22.V.46 r. inwalidami pracy, lecz emerytami Z.U.S.'u i na mocy § 7, ust. II, lit. C, otrzymują karty zaopatrzenia II kategorii. (Okólnik z dn. 23.VIII.46 r. L. dz. IV-Nc-7553).

F. Ociemniali poza zakładami zamkniętymi i ich przewodnicy.

Fakt pełnienia czynności przewodnika winien być stwierdzony bądź przez związek ociemniałych, bądź referat opieki społecznej właściwego starostwa, bądź też przez zarząd gminny lub miejski.

Wyjaśnienie:

W myśl § 7 ust. I lit. F. instrukcji Min. Apr. i Handlu z dnia 22.V.46 r. wszystkim ociemniałym, znajdującym się poza zakładami zamkniętymi, oraz ich przewodnikom przysługują karty zaopatrzenia I kat. Te same uprawnienia przysługują przeto i ociemniałym inwalidom wojennym, wojskowym i inwalidom pracy. (Okólnik z dn. 23.XI.46 r. L IV-No-16665).

Uprawnień ociemniałych inwalidów do kart I kat. nie należy uzależniać od warun-

ków, wskazanych w § 7 ust. I lit. D. Ociemniałym inwalidom przysługują karty I kat. nawet wówczas, gdy posiadają poza rentą inwalidzką inne źródła dochodu. (Okólnik z dn. 5.XII.46 r. L. IV-No-16861).

G. Wdowy po pracownikach, którzy otrzymywali karty I kat. i zmarli na skutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy, na okres 3-ch miesięcy, poczynając od miesiąca następnego od daty śmierci.

H. Członkowie Związku Weteranów Walk Rewolucyjnych 1905—1918.

I. Zrzeszeni w Związku Weteranów Powstań Śląskich uczestnicy powstań śląskich w wieku pnad 60 lat, zaś w wieku poniżej 60 lat — w wypadku uznania przez lekarza urzędowego za stale niezdolnych do pracy.

II. Karty II kat. otrzymują:

A. Inwalidzi wojenni i wojskowi, którzy utracili conajmniej 25% zdolności do pracy i nie mają innego źródła dochodu po za rentą inwalidzką. (Udokumentowanie, jak w pkt. I, lit. D).
(Patrz wyjaśnienia do ust. I, p. D).

B. Inwalidzi pracy, którzy wskutek nieszczęśliwych wypadków związanych z pracą zawodową utracili conajmniej 25% zdolności do pracy i nie mają innych źródeł dochodu poza rentą inwalidzką. (Udokumentowanie jak w pkt. I, lit. D.).
(Patrz wyjaśnienia do ust. I, p. E).

C. Emeryci państwowi, samorządowi oraz osoby pobierające rentę emerytalną z zakładu Ubezpieczeń Społecznych (emeryci Z.U.S.'u) lub innych pracowniczych instytucji emerytalnych (kasy emerytalne robotników, kasy bratnie i t. p.).

Wyjaśnienie:

Przez emerytów w rozumieniu § 7 instrukcji z dnia 22.V.46 r. rozumie sie wszystkie osoby pobierające zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa, samorzadu, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub z innych pracowniczych instytucji emerytalnych. Pod pojęcie to podpadają wiec również wdowy i sieroty po emerytach, o ile przysługuje im prawo do wdowiego względnie sierocego zaopatrzenia emerytalnego.

Osobom tym należy przeto wydawać karty zaopatrzenia kategorii II, nie zaś kategorii IR. Natomiast członkom rodziny żyjącego emeryta, uprawnionym do kart zaopatrzenia, należy wydawać karty kat. IR. (Okólnik z dn. 16.XI.46 r. — IV-No-16501).
(Patrz również wyjaśnienia do p. E.).

D. Pielęgniarze ciężko poszkodowanych inwalidów wojennych, otrzymujący karty zaopatrzenia, którym na mocy orzeczenia komisji rewizyjno-lekarskiej lub odwoławczej został przyznany dodatek pielęgnacyjny.

III. Karty III kat. otrzymują:

A. Osoby w wieku ponad 60 lat.

B. Osoby samotne, uznane przez lekarza urzędowego za stale niezdolne do pracy, po przedłożeniu świadectwa ubóstwa.

C. Mężczyźni wdowcy, posiadający na utrzymaniu dzieci do lat 16 (wymagane świadectwo ubóstwa).

§ 8. Repatrianci.

I. Karty I kategorii otrzymują:

A. Repatrianci na okres 1 miesiąca od daty osiedlenia się. Prawo do otrzymywania kart zaopatrzenia ulega przedłużeniu na dalszy miesiąc w razie choroby repatrianta, udowodnionej zaświadczeniem lekarza urzędowego. W wypadku repatriowania całych rodzin, karty I kat. należy dawać głowie rodziny, pozostałym zaś członkom — karty rodzinne, w myśl zasad działu II.

B. Repatrianci górnicy z zagranicy — na okres pierwszych 3-ch miesięcy. (W pierwszym miesiącu otrzymują oprócz tego dodatek „PZ1", t. j. dodatek przysługujący pracownikom pod ziemią, sprawa dodatków do kart jest poza tym uregulowana odrębnymi przepisami).

§ 9. Uprawnieni z różnych tytułów.

I. Karty I kat. otrzymują:

A. Dozorcy domów czynszowych w następujących miastach:
a) m. st. Warszawa.
b) Łódź.
c) **Województwo Gdańskie:**
Gdańsk, Gdynia, Tczew.
d) **Województwo Białostockie:**
Białystok, Łomża, Suwałki.
e) **Województwo Kieleckie:**
Kielce, Częstochowa, Radom.
f) **Województwo Krakowskie:**
Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Biała Krakowska.
g) **Województwo Lubelskie:**
Lublin, Siedlce, Chełm, Zamość.
h) **Województwo Łódzkie:**
Piotrków Trybunalski, Pabianice, Radomsko, Tomaszów Mazowiecki, Zgierz, Zduńska Wola, Skierniewice, Kutno.
i) **Województwo Pomorskie:**
Bydgoszcz, Inowrocław, Grudziądz, Toruń, Włocławek.
j) **Województwo Poznańskie:**
Poznań, Gniezno, Kalisz, Piła.
k) **Województwo Rzeszowskie:**
Rzeszów, Jarosław, Przemyśl.
l) **Województwo Śląsko-Dąbrowskie:**
Katowice, Chorzów, Gliwice, Zabrze, Siemianowice, Rybnik, Mysłowice, Bielsko, Sosnowiec, Będzin, Dąbrowa Górnicza, Zawiercie, Bytom.
m) **Województwo Warszawskie:**
Pruszków, Płock, Żyrardów.
n) **Ziemie Odzyskane:**
Olsztyn, Elbląg, Szczecin, Kołobrzeg, Koszalin, Wrocław, Lignica, Jelenia Góra, Opole.

Karty zaopatrzenia I kat. przysługują na podstawie niniejszego punktu wyłącznie tym dozorcom, którzy należą do Związku Zawodowego Dozorców, oraz są płatni i ubezpieczeni we właściwej Ubezpieczalni Społecznej. Właściciele i współwłaściciele domów nie mogą otrzymywać kart I kat. na podstawie niniejszej instrukcji choćby nawet wykonywali czynności dozorców w swoich domach.

Z kart zaopatrzenia I kat. nie mogą korzystać dozorcy, którzy większą część swoich dochodów czerpią z zajęć ubocznych.

B. (skreślony).

C. (skreślony).

D. Duchowni wszystkich wyznań (nie dotyczy to zakonnic i zakonników niewyświęconych na księży).

Wyjaśnienie:

Sama przynależność do zakonu nie daje uprawnień do zaopatrzenia kartkowego, o ile zakonnik nie jest wyświęcony na księdza. Niezależnie od celów religijnych zakony są jednak jednocześnie organizacjami społecznymi i w tym charakterze niektóre z nich prowadzą szpitale, przedszkola, szkoły, sierocińce, żłobki i t. p. zakłady o charakterze charytatywnym lub kulturalnym, nie mające charakteru przedsiębiorstw zarobkowych. Zakonników i zakonnice, **stale** zatrudnionych w tego rodzaju zakładach, należy traktować pod względem zaopatrzenia na równi z pracownikami świeckich organizacji społecznych, choćby nie pobierali stałego wynagrodzenia, i nie byli ubezpieczeni, i w drodze analogii do § 4 instrukcji wydawać im karty zaopatrzenia I kat.

Fakt stałego zatrudnienia w danym zakładzie winien być stwierdzony zaświadczeniem wydanym przez władze państwowe lub samorządowe I instancji, wykonujące nadzór nad odnośnym zakładem.

Również należy wydawać karty I kat. członkom zgromadzeń zakonnych, zatrudnionym stale i zawodowo, choćby bezpłatnie, w państwowych, samorządowych lub społecznych szpitalach, sierocińcach i t. p. zakładach. (Okólnik z dn. 7.VIII.46 r. L. IV-No-7320).

E. (skreślony).

F. (skreślony).

G. Pracownicy Milicji Obywatelskiej i służby bezpieczeństwa m. st. Warszawy.

H. (skreślony).

I. (skreślony).

J. Zdemobilizowani i urlopowani bezterminowo oficerowie, podoficerowie i żołnierze na okres pierwszych 3 miesięcy od daty zdemobilizowania lub urlopowania.

K. Żony osób pełniących czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim. (Patrz wyjaśnienia do § 10, p. C. oraz do § 12, p. C).

II. Karty II kat. otrzymują:

Płatni i ubezpieczeni dozorcy domowi w miastach nie wymienionych w ust. I, punkt A, niniejszego paragrafu.

III. Karty III kat. otrzymują Niemcy zatrudnieni w tych zakładach pracy, w których pracownicy Polacy uprawnieni są do kart zaopatrzenia którejkolwiek kategorii, — o ile przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Dział II.

O uprawnionych do otrzymywania kart kategorii IR i IIR.

§ 10. Karty rodzinne I kat. otrzymują:

A. Członkowie rodzin osób otrzymujących karty I i II kat.

Za członków rodzin w rozumieniu niniejszej instrukcji uważa się, jeżeli przepisy szczególne, powołane w punktach C, G i H nie stanowią inaczej: 1) żonę ślubną, 2) żonę nieślubną, o ile pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym nie krócej niż rok, 3) męża trwale niezdolnego do pracy, 4) dzieci do lat 16, 5) dzieci w wieku powyżej 16 lat, o ile uczęszczają do szkół, 6) dzieci niezależnie od wieku i pobytu w szkole, jeżeli są trwale niezdolne do pracy.

Wyjaśnienie:

Przez dzieci, o których mowa w § 10 instrukcji z dnia 22.V.46 r. w sprawie uprawnień do kart zaopatrzenia należy rozumieć również dzieci nieślubne, uznane przez pracownika w sposób prawem przewidziany, względnie nawet nieuznane, lecz faktycznie wspólnie z pracownikiem zamieszkałe i przez pracownika utrzymywane. (Okólnik z dn. 11.VII. 1946 r. IV-No-7012).

Ponadto, pod warunkiem wspólnego mieszkania i pozostawania na wyłącznym utrzymaniu uprawnionego, uważa się za członków rodziny: 1) matkę względnie macochę oraz babkę i teściową, niezależnie od wieku i zdolności do pracy, 2) ojca względnie ojczyma oraz dziadka i teścia, o ile przekroczyli 60 lat życia lub są trwale niezdolni do pracy, 3) rodzeństwo do lat 16 włącznie, jeżeli rodzice nie żyją, są nieobecni, lub trwale niezdolni do pracy, 4) rodzeństwo niezdolne do pracy bez względu na wiek, 5) sieroty i dzieci opuszczone do lat 16, przyjęte na wychowanie. Niezdolność do pracy musi być potwierdzona świadectwem lekarza urzędowego.

Dzieci pracownika zmarłego na skutek nieszczęśliwego wypadku przy pracy, otrzymują nadal rodzinne karty zaopatrzenia, o ile odpowiadają warunkom wskazanym w ustępie pierwszym niniejszego punktu.

B. Młodzież ucząca się, zamieszkała na stancjach prywatnych.

C. Członkowie rodzin osób pełniących czynną służbę wojskową w Wojsku Polskim za wyjątkiem żon (§ 9, ust. I, p. K.).

Wyjaśnienie:

Karty zaopatrzenia mogą być wydawane członkom rodzin tych tylko wojskowych, którzy faktycznie pełnią służbę czynną w wojsku Polskim. Fakt pełnienia służby musi być udowodniony odpowiednimi dokumentami, wystawionymi przez polskie władze wojskowe.

Legitymacje Związku Rezerwistek lub zaświadczenia przez Związek ten wystawione nie stanowią dostatecznej podstawy do wydawania kart zaopatrzenia.

Dowody stwierdzające fakt odbywania czynnej służby wojskowej ważne są zasadniczo w ciągu 6 miesięcy od daty wystawienia, po czym winny być odnowione. W wypadku uzasadnionych wątpliwości, czy głowa rodziny ubiegającej się o karty zaopatrzenia nadal odbywa służbę wojskową, władze aprowizacyjne uprawnione są w każdym czasie żądać przedłożenia nowego zaświadczenia.

Powołanie do służby wojskowej w r. 1939 lub wcześniej, pełnienie tej służby w b. formacjach polskich za granicą, względnie przebywanie w obozie dla jeńców wojennych nie uzasadnia samo przez się prawa członków rodziny do kart zaopatrzenia, o ile brak jest dowodów, że głowa rodziny obecnie służy w Wojsku Polskim. (Okólnik z dn. 27.VIII.46 r. IV-No-7450).

(Patrz również wyjaśnienia do § 12 p. C).

D. (skreślony).

E. Członkowie rodzin funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa.

Członkom rodzin funkcjonariuszów służby bezpieczeństwa, którzy doznali kalectwa lub w inny sposób utracili zdolność do pracy w walce z wrogami demokratycznego ustroju Polski, przysługują nadal rodzinne karty zaopatrzenia na okres jednego roku, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po rozwiązaniu stosunku służbowego z danym funkcjonariuszem.

F. Wdowy i sieroty do lat 16-tu po zmarłych więźniach politycznych, po poległych w walce o wyzwolenie Polski z pod najazdu hitlerowskiego oraz po b. powstańcach śląskich, o ile nie mają źródła dochodu z przedsiębiorstw handlowych lub przemysłowych i pozostają bez pracy. Warunkiem otrzymania karty jest przedłożenie zaświadczenia Związku b. Więźniów Ideowo-Politycznych, Związku Uczestników Walk o Niepodległość Polski lub Związku Weteranów Powstań Śląskich.

Wyjaśnienie:

Wdowom po poległych w walce o wyzwolenie Polski przysługują karty kat. IR, o ile odpowiadają warunkom § 10, lit. F, względnie — karty I kat., jeśli odpowiadają warunkom zastrzeżonym w § 7, lit. C instrukcji z dnia 22.V.46 r.

Sierotom po poległych w walce o wyzwolenie Polski przysługują karty IR kat., o ile odpowiadają warunkom § 10 lit. F, albo też karty I kat., jeśli odpowiadają warunkom ustalonym w § 7, lit. B instrukcji z dn. 22.V.46 r.

Wdowom i sierotom po zmarłych inwalidach wojennych lub wojskowych należy wydawać karty kat. IR, pod warunkiem pobierania przez nie renty wdowiej lub sierocej. (Okólnik z dn. 10.IX.46 r. IV-No-7736).

G. Osoby pozostałe po uczestnikach ruchu podziemnego i partyzanckiego, poległych w walce o wyzwolenie Polski z pod najazdu hitlerowskiego, o ile nie odpowiadają warunkom p. F. niniejszego paragrafu, a natomiast podpadają pod przepisy ustawy z dnia 23 lipca 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 180) i rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 października 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 46, poz. 263).

H. Wdowy i sieroty po ofiarach wrogów demokratycznego ustroju Polski, o ile odpowiadają warunkom przepisów dekretu z dn. 13.XI.45 r. o zasiłkach i pomocy dla wdów i sierot po ofiarach wrogów demokratycznego ustroju Polski (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 294).

I. Żony i dzieci do lat 16, osób, które zostały pod przymusem wywiezione przez okupanta i dotychczas nie wróciły, oraz funkcjonariuszy państwowych, poległych w związku z wykonywaniem służby.

Koniecznym jest przedłożenie zaświadczenia zarządu miejskiego lub gminnego albo referatu opieki społecznej w starostwie o tym, że poległy lub nieobecny był istotnie jedynym żywicielem i że innego nie mają.

J. Kobiety samotne mające na utrzymaniu dzieci do lat 16 oraz dzieci tych kobiet do lat 16.

K. W razie śmierci żony pracownika, — jeden z niepracujących członków rodziny (matka, córka lub siostra), o ile prowadzi pracownikowi gospodarstwo domowe i nie korzysta z kart zaopatrzenia z innego tytułu.

§ 11. Karty rodzinne II kat. otrzymują:
Członkowie rodzin osób posiadających karty kat. III.

Dział III.

O osobach nie posiadających prawa do kart zaopatrzenia.

§ 12. Z pośród osób wymienionych w dziale I i II nie przysługują karty zaopatrzenia:

A. Właścicielom, dzierżawcom i użytkownikom gospodarstw rolnych, ogrodniczych i rybnych o powierzchni użytkowej powyżej 2 ha, za wyjątkiem:

a) osób zatrudnionych w przemyśle, górnictwie, na kolejach państwowych, oraz w instytucjach państwowych i samorządowych,

b) niewidomych,

c) repatriantów.

Członkom rodzin osób wymienionych wyżej pod lit. a) i b) rodzinne karty zaopatrzenia nie przysługują.

W wypadkach wątpliwych, dotyczących ustalenia powierzchni użytkowej gospodarstwa, miarodajne jest zaświadczenie zarządu miejskiego lub gminnego, względnie powiatowego urzędu ziemskiego. Spadkobierców traktuje się jak właścicieli.

B. Pracownikom fizycznym i umysłowym oraz ich rodzinom, zatrudnionym w charakterze zajęcia głównego w gospodarstwach rolnych, ogrodniczych, rybołówstwie i leśnictwie z wyjątkiem osób zatrudnionych w administracji lasów państwowych i samorządowych, o ile nie korzystają z plonów gospodarstwa wiejskiego lub równoważnika w naturze.

Wyjaśnienie:

Lasy **nie podpadają** pod pojęcie instytucji państwowych lub samorządowych, których pracownikom w myśl § 12, p. A. instrukcji z dnia 22.V.46 r. w sprawie uprawnień do kart zaopatrzenia przysługują karty zaopatrzenia bez względu na obszar posiadanych gospodarstw rolnych. Stosownie przeto do ogólnej zasady wyrażonej w § 12, p. B. instrukcji z dnia 22.V.46 r., karty zaopatrzenia (a więc również dodatek „C") mogą otrzymywać wyłącznie ci pracownicy lasów, którzy **nie są posiadaczami gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub rybnych o powierzchni użytkowej powyżej 2 ha.**

Zasady tej należy **bezwzględnie** przestrzegać i żądać przedkładania zaświadczeń wymienionych w zdaniu ostatnim § 12, p. A. wyżej powołanej instrukcji z dnia 22.V.46 r.

Przez osoby zatrudnione w administracji lasów państwowych i samorządowych, o których mowa w § 12, p. B. instrukcji z dnia 22.V.46 r. należy rozumieć nietylko pracowników administracyjnych w ścisłym znaczeniu, lecz również pracowników fizycznych zatrudnionych przez administrację lasów. Pracownikom tym przysługują przeto karty zaopatrzenia, o ile oczywiście nie są posiadaczami gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub rybnych o powierzchni powyżej 2 ha. (Okólnik z dn. 5.X.46 r. IV-No-7846).

C. Właścicielom przedsiębiorstw prywatnych (przemysłowych, rzemieślniczych, handlowych, kredytowych i t. p.), chociażby sami w nich pracowali oraz wszystkim osobom, które z jakichkolwiek tytułów prowadzą na własny rachunek wymienione wyżej przedsiębiorstwa.

Wyjaśnienie:

Prawo do kart zaopatrzenia nie przysługuje członkom rodzin osób pełniących służbę wojskową, jeśli wojskowy lub jego rodzina posiada gospodarstwo rolne o powierzchni użytkowej powyżej 2 ha, względnie przedsiębiorstwo przemysłowe, rzemieślnicze lub handlowe (§ 12 instrukcji z dnia 22.V.46 r. — Okólnik z dnia 27.VIII. 1946 r. IV-No-7450).

D. Członkom straży portowej oraz batalionów ochrony lasów i straży wartowniczo-konwojowej transportów UNRRA.

E. Pełniącym służbę w Wojsku Polskim i organach bezpieczeństwa publicznego, za wyjątkiem wypadków wskazanych w § 9, p. G.

Dział IV.

Przepisy ogólne.

§ 13. A. Kartę zaopatrzenia można mieć tylko jedną. Jeżeli ktoś posiada dwa lub więcej tytułów do korzystania z karty zaopatrzenia, należy brać pod uwagę tytuł najkorzystniejszy dla zainteresowanego.

B. Za zatrudnionego w myśl niniejszej Instrukcji uważa się osoby pozostające w stosunku służbowym lub w stosunku pracy, choćby z powodu choroby lub urlopu w danym miesiącu czynności swych nie wykonywały.

C. Obcokrajowców, za wyjątkiem niemców, traktuje się analogicznie jak Polaków.

§ 14. Instrukcja niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 1946 r.; z tą chwilą tracą moc wszelkie dotychczas wydane przepisy, dotyczące uprawnień do kart zaopatrzenia I, II i III kat. oraz rodzinnych kart zaopatrzenia I i II kat.

Przepisów o dodatkach do kart zaopatrzenia instrukcja niniejsza nie narusza.

Chorzy dorośli i dzieci w szpitalach oraz młodzież szkolna w bursach i internatach otrzymywać będą w drodze przydziałów pozakartkowych zaopatrzenie według norm dotychczasowych.

Minister Aprowizacji i Handlu

w. z. (—) **A. Jaroszewicz**

I Podsekretarz Stanu

TŁOCZONO Z POLECENIA MINISTRA APROWIZACJI I HANDLU

DO NABYCIA: MINISTERSTWO APROWIZACJI I HANDLU — WARSZAWA, CHOCIMSKA 28. CENA ZŁ 20

Druk. F. H. Bogucki i S-ka, Warszawa, Hoża 55.